

Zápis z jednání
Pracovní skupiny pro mládež a další politiky EU

ze dne **26. července 2022**

09.00 – 11:30

místo konání: **Strakova akademie**

Přivítání a zahájení jednání

Předseda Pracovní skupiny pro mládež a další politiky EU (dále jen „PS“), Tomáš Ščuka, zahájil jednání PS a přivítal přítomné členy, včetně hostů. Dále předseda představil program jednání, proti němuž nikdo z účastníků nevznesl námitky.

Program:

1. Úvodní slovo předsedy pracovní skupiny, představení zmocněnkyni vlády pro lidská práva
2. Dopady strukturálního anticiganismu na zvláště zranitelné skupiny Romů (děti a mládež)
3. Posílení role Romů v rozhodování o záležitostech týkajících se romské menšiny (MMR, MŠMT, MK, MZ a dalších)
4. Možnost kampaně ke zvýšení účasti romské mládeže v komunálních volbách 2022
5. Vzdělávací a kulturní programy Fulbrightovy komise
6. Zadání úkolů na další zasedání PS

**

1. Úvodní slovo předsedy pracovní skupiny, představení pracovní skupiny zmocněnkyni vlády pro lidská práva

Předseda PS Tomáš Ščuka zahájil jednání a předal slovo paní zmocněnkyni. Ta na úvod představila svojí představu o tom, co by pracovní skupina mohla pomoci tematizovat. Mezi tato témata dle paní zmocněnkyně patří podpora proinkluzivní změny v českém vzdělávacím systému ve vztahu k dětem a mládeži a dále přístupnost k neformálnímu vzdělávání dětí, které potřebují intenzivnější podporu. Velké množství lidí a dětí, převážně z romské komunity vyrůstá v rizikových či nebezpečných podmínkách, což s sebou přináší další rizikové jevy, které mohou souviset se zhoršeným duševním zdravím či předčasným odchodem ze vzdělávacího procesu. Dalším velkým tématem by dle paní zmocněnkyně měla být institucionální výchova dětí a její častý nástup v situacích, kdy v jiných zemích fungují systémy krizové podpory včasné intervence, podpory bydlení apod. Velkým tématem by také dle paní zmocněnkyně měla být participace dětí, tzn. vzdělávání dětí o jejich právech, posilování jejich socioemočních dovedností, občanských kompetencí a zapojování dětí ze zvláště zranitelných skupin do debaty o tom, co v českém systému funguje a co nikoliv.

2. Dopady strukturálního anticiganismu na zvláště zranitelné skupiny Romů (děti a mládež)

Tomáš Ščuka se přesunul k druhému bodu jednání – Dopady strukturálního anticiganismu na zvláště zranitelné skupiny Romů (děti a mládež). Představil výzkum administrativy Evropské Unie (dále jen „EU“), která provedla kvalifikovaný odhad žijících Romů na území EU a stanovila ho mezi 12 -15 miliony. Romská mládež tvoří velkou část této populace. Dále pan předseda informoval, že dle agentury FRA zhruba 2/3 Romů ve věku 16 – 24 let nepracuje a ani se nevzdělává. Dopadem anticiganismu je tedy vícečetná diskriminace, která má vliv už ve výchovně-vzdělávacím procesu, jak na osobní rozvoj dítěte, tak na jeho identitu, což má dopad na prospěch dětí ve škole, což vede k zhoršenému přístupu středoškolskému vzdělávání. Je zde také nedostatek politické vůle pro běžné programy pro romskou mládež. Problém je i v nedostatku informací v médiích a učebnicích ohledně romské populace. Dále je to nízká úroveň vzdělání nebo odborné přípravy pro romskou mládež. Romští absolventi středních a vysokých škol špatně hledají uplatnění. Možným důvodem jsou nedostatečné měkké dovednosti, tzn.

jak napsat dobře životopis, zvládnout dobře pracovní pohovor atd. Pan předseda vyzval přítomné k diskuzi.

Miroslav Klempár v návaznosti na Tomáše Ščuku potvrdil, že měkké dovednosti mladým Romům chybí, ale také zdravé sebevědomí a sebeurčení při hledání pracovní pozice (což dokládají jeho zkušenosti z Velké Británie). Dále zmínil, že mladí Romové musí neustále dokazovat, že patří mezi ty „dobré“, jelikož ve společnosti existuje zakotvené negativní stigma ohledně romské populace. Zdůrazňuje, že to není problém jenom romské mládeže, ale mládeže obecně a je třeba to řešit komplexně. Jednou z cest může být i větší využití programů romskými studenty v rámci gesce EU, např. Erasmus.

Tomáš Ščuka s bodem ohledně programu Erasmus též souhlasil, ale připomněl, že existuje skupina mládeže, která z finančních důvodů nemůže na programy dosáhnout.

Lubomíra Oláhová dodává, že dokud samotní Romové v České republice (dále jen „ČR“) nezačnou pracovat sami na sobě, pak budou tyto programy méně efektivní. Sebepoznání a vychování v rodině jsou nesmírně důležité. Dalším problémem jsou dle paní Oláhové základní speciální školy, kde i po jejich dokončení nemají děti oficiálně završené základní vzdělání, což je velkou limitací pro budoucí vzdělávání. Navíc děti odcházející ze speciálních škol a postrádají motivaci do dalšího vzdělávání, jelikož ona pomyslná cesta vede i přes Úřad práce a jejich rekvalifikační kurzy. Jako příklad dobré praxe je ale možno uvést Spolek 21, který pracuje s romskými studenty na vysoké škole.

Andrea Semancová zmínila, že posledních 10 let doučuje romské děti a setkala se i případy, kdy snaživé děti byly přesunuty do speciálních škol kvůli neochotě učitelů. Dle Semancové je třeba tento trend nějak adresovat, například pomocí asistentů. Informovala, že na schůzce s nadací Albatros probírali tematiku včasné péče a diskutovali možnost vzniku mateřských skupin, které by se věnovaly dětem už od 2 let. Tyto skupiny by fungovaly při komunitních centrech neziskových organizací. Jejich účelem by bylo rozšířit slovní zásobu, což je základní stavební kámen dobrého dalšího vzdělávání.

Lucie Plešková shrnula to, co by PS mohla předat Radě vlády pro záležitosti romské menšiny a dalším rezortům v rámci již zmíněných možných řešení. Jedná se hlavně o podporu jazyka (např. skrz zmíněné učebnice) a pozitivní identity u romských dětí. Podle ní je třeba stanovit konkrétní cíle a začít plánovat postup těchto řešení. Lubomíra Oláhová se dotázala, kde by mohla získat více informací o projektu Indexace škol. Paní zmocněnkyně odpověděla, že je s projektem seznámena a vysvětlila základní myšlenku projektu. Zároveň dodala, že by bylo vhodné pozvat na příští zasedání PS zástupce

z Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „MŠMT“), aby sdělil detaily. Ostatní témata jsou dle paní zmocněnkyně často průřezová a řeší je i jiné Rady a Výbory, tudíž by bylo dobré vynakládané úsilí nějak propojit, aby se řešení hledala jednodušeji a rychleji. Navrhla setkání s pracovníky Domu zahraniční spolupráce ohledně programů Erasmu a setkání se zástupci MŠMT na téma přístupnosti programů, které se týkají podpory neformálního vzdělávání. Téma ranné a včasné péče by dle ní nemělo spadat jenom pod neziskové organizace, ale hlavně pod státní orgány, které by měly v těchto oblastech mít vlastní programy.

Paní zmocněnkyně taktéž uvedla, že problémem českého školství je přenášení odpovědnosti na rodiče za věci, za které by rodiče odpovědnost nést neměli. Dobrý školský systém by měl dát každému maximální podporu bez ohledu na jejich rodinné zázemí. Příkladem selhání systému jsou například domácí úkoly. Výzkum Ministerstva práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“) ukázal, že pokud se děti nenachází ve stabilním vyhovujícím bydlení, tak jsou daleko častěji ohroženy školním neúspěchem, výpadkem ze systému vzdělávání a duševními potížemi. Resort MŠMT již plánuje změnu koncepce v pregraduálním vzdělávání, což by mělo pomoci hlavně dětem, které jsou znevýhodněné kvůli rodinnému zázemí.

Šárka Exnarová otevřela i téma nerovností ve vzdělávání během pandemie COVID-19. Podle ní nevěnovalo MŠMT dostatečnou pozornost tomuto tématu a dotázala se ostatních přítomných, zdali znají nějaké snahy MŠMT o nápravu vzniklých rozdílů ve vzdělávání v důsledku distanční výuky.

Petr Banda sdělil své zkušenosti z doučování romských dětí a potvrdil, že ne všechny děti měly na distanční výuku doma připravené zázemí. Bez počítače nebyla výuka možná, tudíž místo online hodin dostaly pracovní listy na celý týden, tím jejich vzdělávání spadalo na ně samotné a jejich rodiče. Nedostatek techniky se lokálně řešil pomocí darovaných notebooků a jiné techniky. Šárka Exnarová dodala, že zaznamenala představení plánu MŠMT na dozdělávání dětí. Paní zmocněnkyně doplnila, že systém nebyl zcela domyšlen a potřebné informace se nedostaly tam, kam měly. Spousta finančních prostředků se spotřebovala na letní tábory. Dodává, že problém distanční výuky není jenom v nedostatečné technice, ale také v prostředí samém – nedostatek klidu vede k poklesu pozornosti. MŠMT reagovalo na vzniklou situaci a zapracovalo zpětnou vazbu do svých doporučení. Bohužel doporučení nejsou závazná a je na jednotlivých školách, zdali se ho budou držet.

Tomáš Ščuka uzavřel diskusi tím, že vyzval k cílenému zaměření nejen na děti, ale i na samotné rodiče. Představil dobrou praxi z motivačního workshopu mířeného na rodiče o důležitosti vzdělání, kde se představují úspěšní Romové a tím motivují jak žáky, tak i rodiče k jejich podpoře.

3. Posílení role Romů v rozhodování o záležitostech týkajících se romské menšiny (MMR, MŠMT, MK, MZ a dalších)

Tomáš Ščuka představil tento bod s tím, že participace romských zástupců v rozhodovacích procesech o záležitostech týkajících se romské menšiny je naprosto klíčová. V romské komunitě jsou role vzorů velmi důležité a je tedy třeba, aby se Romové dostávali na místa, odkud mohou své komunitě pomoci a ukázat jim tak, že vzdělání není zbytečné. Zdůraznil také, že nejde pouze o výbory a skupiny v rámci Úřady vlády, ale i další resorty včetně veřejné správy, kde se plánuje a vytváří politiky ve prospěch integrace Romů avšak bez účasti Romů samotných.

Paní zmocněnkyně uvedla, že na MPSV nově vznikl Odbor sociální integrace, který vede pan ředitel David Beňák. A zde by bylo možné nalézt některé průniky s agendou PS. Lepší spolupráci se bude pokoušet navázat skrze PS a dále přes Radu, ve které jsou zástupci jednotlivých resortů.

Aleš Baran dále sdílel své bohaté zkušenosti z dotačních programů, výzev a projektů. Z těchto zkušeností doporučil několik podnětů (např. úpravu podmínek čerpání zdrojů tak, aby je mohli čerpat i neziskové organizace), které by stálo za to promyslet a dále s nimi pracovat. V tomto duchu se všichni členové se souhlasem předsedy konsensuálně shodli a s odkazem na logický rámec Strategie začleňování, rovnosti a participace Romů 2021 - 2030, že bude nutné zmapovat existenci veškerých vhodných institucí a jejich orgánů (oblast vzdělávání, zdraví, zaměstnanosti, sběru dat, bydlení atd.) u kterých je potřeba začít více participovat či již existující participaci zlepšit, s cílem posílit participaci romské menšiny. Delegováním svých zástupců do těchto orgánů, resp. navázáním správné interakce v rozhodujících procesech dojde ke snazšímu dosahování cílů začleňování romské menšiny do majoritní společnosti. Tímto postupem by mělo dojít k odstranění některých bariér romské integrace.

4. Možnost kampaně ke zvýšení účasti romské mládeže v komunálních volbách 2022

Tomáš Ščuka představil jeho představu a záměr o možnosti kampaně. Uvedl, že osvětová činnost pomůže zlepšit přehled o občanských právech a demokratických principech u romské mládeže. Petr Banda konkretizoval některé prvky a grafické náměty společně s celkovou formou kampaně. Dále pak

prezentoval dobré příklady ze zahraničí. Paní zmocněnkyně ovšem konstatovala, že na případnou kampaň v tuto chvíli ÚV nedisponuje volnými finanční prostředky. Avšak tuto iniciativu s radostí uvítala a pro budoucí volby ji podpoří.

5. Vzdělávací a kulturní programy Fulbrightovy komise

Andrea Semancová nejprve uvedla, že zkušenosti z ciziny a zejména z USA, s kterými je nejvíce v blízkém kontaktu, jsou pro romskou mládež velmi inspirativním a motivačním motorem do života. V jejím proslovu prezentovala nabídku stipendií Fulbrightovy komise. Fulbrightova komise se zaměřuje především na akademický sektor, studenty, neziskový sektor i ze státní sféry. Hlavním nástrojem podpory integrace jsou stipendia formou několikaměsíčních pobytů a letních škol v USA. Finanční krytí nabízených stipendií je zcela kompletní, tedy včetně víz a pojištění. Dále uvedla základní podmínky pro úspěšné absolvování těchto stipendií, mezi které se řadí např. jazyková vybavenost, stupeň vzdělání a podobně. Detailní informace o nabídce jsou prezentovány přes sociální sítě a také jsou rozesílány neziskovým organizacím. Patrik Banda doplnil informace o nabízených pobytech ze strany Velvyslanectví USA, které podporují mladé Romy ve věku 16 až 18 let. Pan předseda poděkoval za prezentaci a diskusi k tomuto bodu.

6. Zadání úkolů na další zasedání pracovní skupiny

Předseda Tomáš Ščuka uvedl, že úkoly by vždy měly sloužit jako reflexe proběhlého zasedání pracovní skupiny. Zároveň by měly také zajistit výsledky a posun v naplňování cílů pracovní skupiny. Hlavním úkolem z tohoto zasedání by mělo být zmapování výborů, komisí a dalších orgánů při ostatních veřejných resortech a institucích, s potencionálním cílem nominovat do těchto těles nové delegáty, kteří by se účastnili rozhodovacích procesů (bylo detailněji projednáno v bodu č. 3). Výsledkem by mělo být posílení participace Romů na těchto místech. Rozmanitost členství pracovní skupiny by mohla být nápomocná k naplnění tohoto úkolu. Každý člen by měl přinést podněty z oblasti, ve které se pohybuje.